ቁጥር፡-ሕ/ም/ማ/ማ/ዳ...1475.../18

ቀን፡- 22/12/2018 ዓ.ም.

ለአብክመ ገንዘብ ቢሮ
ባህር ዳር

ጉዳዮ፡ <u>የመመሪያ ምዝገባን ይመለከታል</u>

በአማራ ክልል የአስተዳደር ሥነ ሥርዓት አዋጅ ቁጥር 292/2017 ዓ. ም. እና በዚህ አዋጅ ማሻሻያ መሰረት ማንኛውም የአስተዳደር ተቋም አዋጁ ከመውጣቱ በፊት በሥራ ላይ የነበሩ መመሪያዎችን አስመልክቶ አዋጁ በወጣ በ2 (ሁለት) ዓመት ጊዜ ውስጥ ለፍትህ ቢሮ በመላክ እንዲመዘገብ ማድረግ እንዳለበት ተደንግጓል።

በዚህም መሠረት ቢሯችሁም በቁጥር አብክመ/ገቢ/20፣ በቀን 04/12/2018 ዓ.ም. በተጻፈ ሽኝ ደብዳቤ "የታክስ ከፋይ ምዝገባ እና ስረዛ የአፈጻጸም መመሪያ ቁጥር 4/2012" ተብሎ የተገለጸውን እንድንመዘግብላችሁ የላካችሁልን መሆኑ የሚታወቅ ነው።

በእኛም በኩል የተላከልንን ይህን መመሪያ በአዋጁ መሠረት ከተመለከትን በኃላ፣ በክልል ደረጃ "የታክስ ከፋይ ምዝገባ እና ስረዛ የአፈጻጸም መመሪያ ቁጥር 166/2018 ዓ.ም." በሚል መዝግበነዋል።

በመሆኑም መመሪያውን በተመዘገበው ቁጥር መሰረት ሥራ ላይ እንዲውል እየገለጽን፣ የመዘገብነውን 14 ገጽ መመሪያ በዚህ ሽኝ ደብዳቤ አባሪ በማድረግ የላክንላችሁ መሆኑን እናሳውቃለን።

ከሰላምታ ጋር

መስፍን መኮነን

የሕግ ምክር፣ ማርቀቅና ማጠቃለል ዳይሬክቶሬት

ዐቃቤ ሕግ

ግልባጭ

- ለቢሮ ኃላፊ ጽሕፈት ቤት፤(ያለ አባሪ)
- ለፍት/ሕግ ጉዳ/ዘር/ምክት/ል ቢሮ ኃላፊ ጽሕፈት ቤት
  <u>ፍትህ ቢሮ</u>

መመሪያ ቁጥር 166/2018 ዓ.ም.

የታክስ ከፋይ ምዝገባ እና ስረዛ የአፈጻጸም መመሪያ

የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 241/2008 አንቀጽ 135 ንዑስ አንቀጽ 2 እና አዋጁን ለማስፈጸም በወጣው ክልል መስተዳደር ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 163/2010 አንቀጽ 22 ንኡስ አንቀጽ 1 በተሰጠው ስልጣን መሠረት ይህን መመሪያ አውጥቷል።

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ "የታክስ ከፋይ ምዝገባ እና ስረዛ የአፈጻጸም መመሪያ ቁጥር 166/2018" ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

በታክስ አስተዳደር አዋጅ ትርጉም የተሰጠው ቃል ወይም ሀረግ በዚህ መመሪያ ውስጥ ጥቅም ላይ የዋለ እንደሆነ በአዋጁ የተሰጠውን ትርጉም ይይዛል።ከዚህ በተጨማሪ የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ መመሪያ ውስጥ፡-

1/ **"የታክስ ከፋይ ምዝገባ"** ማለት በታክስ ህግ መሰረት ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበትን ሰው በጸደቀው ቅጽ መሰረት በመመዝገብ የምስክር ወረቀት መስጠት ነው።

2/ **"የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር"** ማለት በታክስ ከፋይነት የተመዘገበ ሰው ለታክስ ህጎች ዓላማ ሲባል ተለይቶ የሚታወቅበት በገቢዎች ቢሮ የሚሰጥ የተለየ መለያ ቁጥር ሲሆን የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዴሞክራሲዊ መንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የወጪ መጋራት ተጠቃሚዎችን ለይቶ ለማወቅ የሚሰጠውን ቁጥር ይጨምራል።

3/ **"ተቀጽላ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር"** ማለት ከአንድ በላይ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ውስጥ በንግድ ሥራ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ ለሚያገኝ ግለሰብ ወይም ድርጅት በስሙ ከተመዘገበው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በኋላ ወይም በፊት የሚቀመጥ ተቀጽላ ቁጥር ወይም ፊደል ወይም ሰረዝ ነው።

4/ **"የፀና የንግድ ሥራ ፈቃድ"** ማለት በንግድ ሥራ ላይ ለመሰማራት አግባብ ባለው ፈቃድ ሰጪ ባለስልጣን የሚሰጥ የንግድ ሥራ ፈቃድ ወይም በየጊዜው የታደሰ የንግድ ሥራ ፈቃድ ነው።

5/ **"የማንነት አካላዊ መረጃ"** ማለት የግለሰቡን ማንነት ለማረጋገጥ ጥቅም ላይ የሚውል የግለሰብ ማንነት መለያ አካላዊ መረጃ ማለትም የፊት ገጽታ መለያ፣ የጣት አሻራ መለያ፣ የድምጽ መለያ ወይም የዓይን ክፍሎች (ምጣኔ ብርሃን ወይም መቅረፀ ምስል) መለያ ነው።

6/ **“የንግድ ማህበር”** ማለት ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር፣የአክሲዮን ማህበር እና ሽርክና ማኅበር ሲሆን በንግድ ሥራ የተሰማራን ማናቸውንም ሌላ ማኅበርን ይጨምራል፡፡

7/ **"ገቢዎች ቢሮ"** ማለት የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ገቢዎች ቢሮ ሲሆን በየደረጃው የሚገኙ መምሪያዎችን፣ጽ/ቤቶችና የቀበሌ ማእከላትን ይጨምራል፡፡

8/ **"አዋጅ"** ማለት የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 241/2008 ዓ.ም. ነው፡፡

9/ **"ደንብ"** ማለት በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የታክስ አስተዳደር አዋጅን ለማስፈጸም የወጣ ክልል መስተዳደር ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 163/2010 ዓ.ም ነው፡፡

3. <u>የተፈጻሚነት ወሰን</u>

ይህ መመሪያ በአዋጁ መሰረት ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ባለበት ማንኛውም ሰው ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

ክፍል ሁለት

ለታክስ ከፋይነት ስለመመዝገብ

4. ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ያለባቸው ሰዎች

1/ ለአዋጁ አንቀጽ 9 አፈጻጸም አስቀድሞ የተመዘገበ ካልሆነ በስተቀር ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሰው በገቢዎች ቢሮ ዘንድ የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) በንግድ ወይም በሙያ ሥራ (መቀጠርን ሳይጨምር) የተሰማራ ግለሰብ፤

ለ) ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ፤

ሐ) ተቀጣሪ፤

መ) የንግድ ማህበር፤

ሠ) የመንግስት የልማት ድርጅቶች፤

ረ) የመንግስት መሥሪያ ቤቶች፤

ሰ) መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች፤

ሸ) የሃይማኖት ተቋማት፤

ቀ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ኩባንያ ሆኖ በኢትዮጵያ ውስጥ በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት፤

በ) የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዴሞክራሲያዊ መንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የወጪ መጋራት ተጠቃሚዎች፤

ተ) በጋራ ሀብትነት ያልተመዘገበ ሀብት ያላቸው ሰዎች፤

ቸ) ባለ ልዩ መብት፤

ኀ) በመንግስታት ወይም በይነ መንግስታት መካከል በሚደረግ ስምምነት ወይም በጽ/ቤት ማቋቋሚያ ስምምነት የሚቋቋሙ ድርጅቶች፤

ነ) የኩባንያ አክሲዮን ባለድርሻ፡፡

2/ በአዋጁ አንቀጽ 9 በተደነገገው መሠረት ለታክስ ከፋይነት መመዝገብ ያለበት ሰው እንደሁኔታው ሥራውን ከመጀመሩ ወይም ገቢ ከማግኘቱ በፊት ለታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ የምዝገባ ማመልከቻ ማቅረብ አለበት፡፡

5. ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሰው ማሟላት ያለበት ቅድመ ሁኔታ

1/ በንግድ ወይም በሙያ ሥራ (መቀጠርን ሳይጨምር) የተሰማራ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ እንዲሁም ተቀጣሪ በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ ሲቀርብ፡-

ሀ) በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን ቅጽ ሞልቶ ማቅረብና የማንነት አካላዊ መረጃ መስጠት፤

ለ) ወቅታዊ ወይም የታደሰ የግለሰቡ የነዋሪነት መታወቂያ ወይም የግለሰቡን የግል መረጃ የያዘ ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ አገር ፓስፖርት ወይም የግለሰቡን የግል መረጃ የያዘ፣ ጉርድ ፎቶግራፍ የተለጠፈበት ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር የታደሰ መንጃ ፈቃድ፤

ሐ) አመልካቹ ታክስ ከፋይ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ፤

መ) አመልካቹ አካል መጠን ያልደረሰ ልጅ ሞግዚት ከሆነ ይህንን የሚያረጋግጥ ከፍርድ ቤት የተሰጠ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል፤

ሠ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ከፊደል ተራ ሀ እስከ መ ላይ የተዘረዘሩ ማስረጃዎችን ማቅረብ እንደተጠበቀ ሆኖ ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ የቤቱ ባለቤት ከሆነ የቤቱን ካርታ ወይም የተከራይ አከራይ ከሆነ ቤቱን የተከራየበትን ውል ማቅረብ ይኖርበታል፤

ረ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 በፊደል ተራ ከሀ እስከ ሐ ላይ የተዘረዘሩ ማስረጃዎችን ማቅረብ እንደተጠበቀ ሆኖ ተቀጣሪ በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ የቅጥር ውል ወይም ደብዳቤ፣ የቀጣሪውን ስምና አድራሻ የሚገልጽ የሰነድ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል።

2/ የንግድ ማህበር በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርብበት ጊዜ፡-

ሀ) በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውንና በትክክል የተሞላውን የማመልከቻ ቅጽ፤

ለ) በህግ ስልጣን በተሰጠው አካል የጸደቀ የማህበር መመስረቻ ጽሁፍ እና መተዳደሪያ ደንብ፤

ሐ) የድርጅቱ ጽ/ቤት (የስራ ቦታ) በማህበሩ ባለቤትነት ሥር ያለ ከሆነ የባለቤትነት ማረጋገጫ ወይም የኪራይ ከሆነ በውል እና ማስረጃ የፀደቀ ውል፤

መ) የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ የታደሰ መታወቂያ ወይም ፓስፖርት ወይም የታደሰ መንጃ ፈቃድ፣ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፤

ሠ) አመልካቹ ወኪል ከሆነ ስለውክልናው የተሰጠውን ህጋዊ የውክልና ማስረጃ ወይም በምስረታ ላይ ላለ ማህበር ወኪል ለመሆን በሁሉም አባላት ፊርማ የተረጋገጠ ውክልና፤

ረ) ከማህበርተኞቹ መካከል የውጭ ሀገር ዜጋ ካለ ማንነቱን የሚገልጽ ፓስፖርት ኦርጅናል እና ፎቶ ኮፒ እንዲሁም ከኢንቨስትመንት ጽ/ቤት የተሰጠ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል፤

ሰ) የአሸሙር ማኅበርን በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 ፊደል ተራ ለ የተጠቀሰው መስፈርት ተፈጻሚ አይሆንም።

3/ የመንግስት የልማት ድርጅቶች በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን እና በትክክል፤ የተሞላውን የማመልከቻ ቅጽ፤

ለ) ድርጅቱ የተቋቋመበት ህግ ፤

ሐ) የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ የምደባ ደብዳቤ፤

መ) ወቅታዊ ወይም የታደሰ የሥራ አስኪያጁ የነዋሪነት መታወቂያ ወይም የሥራ አስኪያጁን የግል መረጃ የያዘ ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ አገር ፓስፖርት ወይም የሥራ አስኪያጁን የግል መረጃ የያዘ ፎቶ ግራፍ የተለጠፈበት ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር የታደ የመንጃ ፈቃድ፤

ሠ) ድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፤

ረ) አመልካቹ ወኪል ከሆነ ስለውክልናው የተሰጠውን ህጋዊ ማስረጃ።

4/ የመንግስት መስሪያ ቤት በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን እና በትክክል የተሞላውን ቅጽ፤

ለ) የመሥሪያ ቤቱን ማቋቋሚያ ህግ፤

ሐ) መሥሪያ ቤቱ የሚወክለው ሰው የውክልና ደብዳቤ እና የግለሰቡ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር።

5/ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን እና በትክክል የተሞላውን ቅጽ፤

ለ) በሀግ ስልጣን በተሰጠው አካል የጸደቀ የመመስረቻ ጽሁፍ እና መተዳደሪያ ደንብ፤

ሐ) የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ የምደባ ደብዳቤ፤

መ) የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ የታደሰ መታወቂያ ወይም ፓስፖርት ወይም የሥራ አስኪያጁን የግል መረጃ የያዘ ፎቶ ግራፍ የተለጠፈበት የታደሰ የመንጃ ፈቃድ፣ እንዲሁም ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር።

6/ የሃይማኖት ተቋማት በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን እና በትክክል የተሞላውን ቅጽ፤

ለ) አግባብ ካለው የመንግስት አካል የተሰጠ የምዝገባ የምስክር ወረቀት፤

ሐ) የሃይማኖት ተቋሙን የሚወክለውን ሰው ህጋዊ የውክልና ማስረጃ፤

መ) የተቋሙ የበላይ ኃላፊ ወይም ተወካይ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር።

7/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ኩባንያ ሆኖ በኢትዮጵያ ውስጥ በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን እና በትክክል የተሞላውን ቅጽ፤

ለ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነው ኩባንያ በውጪ ሀገር የተመሰረተበትን የምስክር ወረቀት፤

ሐ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነው ኩባንያ በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት የሚሰራበትን የሥራ ቦታ አድራሻ የሚገልጽ ሰነድ፤

መ) የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፤

ሠ) አመልካቹ ወኪል ከሆነ ስለውክልናው የተሰጠውን ህጋዊ የውክልና ማስረጃ።

8/ የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዴሞክራሲያዊ መንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የወጪ መጋራት ተጠቃሚዎች (ተማሪዎች) ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን እና በትክክል የተሞላውን ቅጽ፤

ለ) የማንነት አካላዊ መረጃ መስጠት፤

ሐ) በሚማሩበት ዩኒቨርስቲ የታደሰ መታወቂያ ካርድ።

9/ በጋራ ሀብትነት ያልተመዘገበ ሀብት ያላቸው ሰዎች፣ እንዲሁም ባለ ልዩ መብቶች በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በገቢዎች ቢሮ የተዘጋጀውን እና በትክክል የተሞላውን ቅጽ፤

ለ) የማንነት አካላዊ መረጃ መስጠት፤

ሐ) ወቅታዊ ወይም የታደሰ የነዋሪነት መታወቂያ ወይም የግለሰቡን የግል መረጃ የያዘ ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ አገር ፓስፖርት ወይም የግለሰቡን የግል መረጃ የያዘ፣ ጉርድ ፎቶግራፍ የተለጠፈበት ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር መንጃ ፈቃድ ወይም የግለሰቡ የተረጋገጠ የልደት የምስክር ወረቀት፤

መ) አመልካቹ ታክስ ከፋይ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና፤

ሠ) የጋራ ሀብቱ ባለቤቶች በውል እና ማስረጃ የተረጋገጠ ሙሉ ውክልና የሰጡበት የሰነድ ማስረጃ፤

ረ) በዚህ አንቀጽ በፊደል ተራ ቁጥር ሀ እስከ ሐ ላይ የተዘረዘሩ ማስረጃዎችን ማቅረብ እንደተጠበቀ ሆኖ ባለልዩ መብት ልዩ መብት ያለው ስለመሆኑ ከውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር የተረጋገጠ የሰነድ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል።

10/ በመንግስታት ወይም በይነ መንግስታት መካከል በሚደረግ ስምምነት ወይም በጽ/ቤት ማቋቋሚያ ስምምነት የተቋቋሙ ድርጅቶች ለምዝገባ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) ድርጅቱ ወይም ጽ/ቤቱ የተቋቋመበት ስምምነት፤

ለ) የድርጅቱ ወይም የጽ/ቤቱ ሥራ አስኪያጅ የምደባ ደብዳቤ፤

ሐ) የሥራ አስኪያጁ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር፤

መ) የሥራ አስኪያጁ የታደሰ የቀበሌ መታወቂያ ወይም የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር ፓስፖርት ወይም የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር የመንጃ ፈቃድ፤

ሠ) የፓስፖርት መጠን ያለው ጉርድ ፎቶ ግራፍ።

6. <u>የምዝገባ ቦታ</u>

1/ የታክስ ከፋይነት ምዝገባ የሚከናወነው እንደ አግባብነቱ ታክስ ከፋዩ ነዋሪ በሆነበት ወይም የንግድ ሥራውን በሚያከናውንበት ሥፍራ ባለው ገቢዎች ቢሮ ይሆናል።

2/ በገቢዎች ቢሮ በልዩ ሁኔታ ካልተፈቀደ በስተቀር ማንኛውም ህጋዊ ሰውነት ያለው ድርጅት በታክስ ከፋይነት መመዝገብ ያለበት ዋና መስሪያ ቤቱ በሚገኝበት አካባቢ ባለው የገቢዎች መምሪያ ወይም ጽ/ቤት ይሆናል።

3/ ከአንድ በላይ በሆነ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ውስጥ በንግድ ስራ የተሰማራ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ ወይም ድርጅት ገቢውን በአገኘበት በእያንዳንዱ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር መመዝገብ አለበት።

4/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ በአንድ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ውስጥ በተለያየ ቦታ የንግድ ሥራ የሚያካሂድ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ በታክስ ከፋይነት መመዝገብ ያለበት ዋና መሥሪያ ቤቱ በሚገኝበት ቦታ ባለው ገቢዎች መምሪያ ወይም ጽህፈት ቤት ይሆናል።

5/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 ድንጋጌ ቢኖርም በክልሉ ውስጥ በሚገኙ ከተሞች ወይም ወረዳዎች የንግድ ሥራ የሚያካሂድ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ የሚገኝ ግለሰብ በታክስ ከፋይነት መመዝገብ ያለበት የተጨማሪ እሴት ታክስ ወይም ተርን ኦቨር ታክስ በተመዘገበበት ከተማ ወይም ወረዳ ገቢ ጽህፈት ቤት ይሆናል።

6/ ታክስ ከፋዩ በተለያዩ ክልሎች ወይም ከተማ አስተዳደሮች ውስጥ በአንድ ወይም በተለያዩ የንግድ ዘርፎች ላይ የተሰማራ ከሆነ በምዝገባ ማመልከቻ ቅጹ ላይ የሁሉንም አድራሻ እና የንግድ ዓይነት ዝርዝር መሙላት አለበት።

7. <u>የታክስ ከፋይ ምዝገባ ልዩ ሁኔታዎች</u>

1/ አመልካቹ አካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ ሞግዚት በሚሆን ጊዜ አካለ መጠን ያልደረሰው ልጅ የማንነት አካላዊ መረጃ እንዲሰጥ በማድረግ በስሙ የሚመዘገብ ይሆናል።

2/ በሞግዚነት የሚተዳደር ለአካለ መጠን ያልደረሰው ሰው የማንነት አካላዊ መረጃ በመስጠት በስሙ የሚመዘገብ ቢሆንም የማስተዳደር ኃላፊነቱ ግን የሞግዚቱ ይሆናል።

3/ መመዝገብ ሲኖርበት ያልተመዘገበን ሰው በገቢዎች ቢሮ በጸደቀው ቅጽ መሰረት ሊመዘገብ የሚችል ሲሆን በአስር ቀናት ውስጥም ታክስ ከፋዩ በአካል ቀርቦ እንዲመዘገብ በደብዳቤ ጥሪ ሊደረግለት ይችላል።

4/ ገቢዎች ቢሮ የኤሌክትሮኒክስ የታክስ ሥርዓት ተግባራዊ ሲያደርግ ታክስ ከፋዩ በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ሊመዘገብ ይችላል።

5/ በሠንጠረዥ "መ" መሠረት የመጨረሻ ታክስ የመክፈል ግዴታ የተጣለበት ታክስ ከፋይ ይህንን ገቢ በሚመለከት በታክስ ከፋይነት ሊመዘገብ አይችልም።

6/ በውጪ ሀገር የሚኖር ኢትዮጵያዊ ዜግነት ያለው ሰው ለታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በአካባቢው በሚገኝ የኢትዮጵያ ኤምባሲ ወይም ቆንስላ ጽህፈት ቤት በአካል በመገኘት የማንነት አካላዊ መረጃ መስጠት ይችላል።

8. <u>የታክስ ከፋይነት ምዝገባ የምስክር ወረቀት ስለመሰረዝ</u>

የታክስ ከፋይነት የምዝገባ ምስክር ወረቀት በገቢዎች ቢሮ ሊሰረዝ የሚችለው በሚከተለው አኳኋን ይሆናል፦

1/ ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሰው ለሁሉም የታክስ ህጎች የተጣለበት የመመዝገብ ግዴታ ከተቋረጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት 30 ቀናት ውስጥ ወይም በገቢዎች ቢሮ በሚሰጠው ተጨማሪ ጊዜ ምዝገባው እንዲሰረዝለት ማመልከት አለበት።

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ምዝገባው እንዲሰረዝለት ማመልከቻ ያቀረበ ታክስ ከፋይ በሌላ የታክስ ህግ ለአንድ የተለየ ታክስ የተደረገው ምዝገባ ጭምር እንዲሰረዝለት እንዳመለከተ ተደርጎ ይወሰዳል።

3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 እና 2 መሠረት ምዝገባ እንዲሰረዝለት ታክስ ከፋዩ ማመልከቻ ሲያቀርብ ገቢዎች ቢሮ ለአዲት ሲያቀርብ የሚገባውን ማስረጃ በመዘርዘር በጽሁፍ በማሳወቅ ታክስ ከፋዩ ሥራውን ያቆመ መሆኑንና በሁሉም የታክስ ህጎች የመመዝገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ የጽሁፍ ማስታወቂያ በመስጠት በ30 ቀናት ውስጥ ምዝገባውን ይሰርዘዋል።

4/ ገቢዎች ቢሮ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 መሠረት የታክስ ከፋይነት ምዝገባ ይሰረዝልኝ ማመልከቻው ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ በ90 ቀናት ውስጥ የታክስ ከፋዩን የታክስ ጉዳዮች በተመለከተ የመጨረሻ ኦዲት ሊያደርግ ይችላል።

5/ የታክስ ከፋዩ ምዝገባ የተሰረዘ ቢሆንም ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 4 መሰረት ገቢዎች ቢሮ ኦዲት ማድረግ አስፈላጊ ሆኖ ካላገኘው እና/ወይም የታክስ ኦዲት ካላደረገ ራሱ ባሳወቀው ወይም ቀደም ብለው በተሰጡ ውሳኔዎች የሚፈለግበትን የታክስ ዕዳ የታክስ ከፋዩ ምዝገባ የተሰረዘ ቢሆንም የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል።

6/ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 4 እና 5 ድንጋጌዎች ቢኖሩም ታክስ ከፋዩ ያቀረበው የታክስ ማስታወቂያ የተጭበረበረ ወይም ከፍተኛ የቸልተኝነት ድርጊት መኖሩ በማንኛውም ጊዜ በሚደረግ ኦዲት ማረጋገጥ የተቻለ እንደሆነ ታክስ ከፋዩ የሚፈለግበትን እንዲከፍል ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል።

7/ በአዋጁ አንቀጽ 11 ንዑስ አንቀጽ 6 መሠረት ማናቸውም ሰው ምዝገባ እንዲሰረዝለት ጥያቄ ያላቀረበ እንደሆነ እና ይህ ሰው በታክስ ሕጎች መሠረት ያለበትን የማስታወቅ ግዴታ ለሶስት ዓመታት ሳይወጣ የቀረ እንደሆነ ሥራውን ሙሉ በሙሉ በማቆሙ ምክንያት ለታክስ ሕጎች ዓላማ የመመዝገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን እንዲሁም የተፈጥሮ ሰው ከሆነ መሞቱ ፣ኩባንያ ከሆነም መፍረሱን ፣ወይም ሌላ ማንኛውም ሰው ህልውናው መቋረጡን ገቢዎች ቢሮ ሲያረጋግጥ የታክስ ከፋይነት ምዝገባውን ሊሰረዝ ይችላል።

8/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 7 የተመለከተው ቢኖርም በታክስ ከፋዩ ሞት ምክንያት የሥራው እንቅስቃሴ ካልቆመ እና ወራሽ ወይም ሞግዚት ተተክቶ የሚሰራ ከሆነ ህጋዊ ወራሽነቱን ወይም ሞግዚትነቱን እስኪያረጋግጥ እና ስም እስኪዞር ድረስ በ12 ወር ወይም በፍርድ ቤት የንብረት አስተዳዳሪ አስወክለው ከመጡ ጉዳዩ እስኪጠናቀቅ ድረስ የታክስ ከፋይነት የምስክር ወረቀት ላይመለስ ይችላል።

9/ በጥቃቅን እና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ የተደራጁ ማህበራት አመራሮች በመውጣታቸው ምክንያት የስያሜ ለውጥ ቢያደርጉ ከነባሩ አመራሮች ውስጥ ሁለት-ሶስተኛው ቁጥር መኖራቸው ከአደራጃቸው አካል የጽሁፍ ማረጋገጫ እና በአባላቱ ቃለ ጉባኤ የታክስ እዳውን መሸፈን የሚችሉ መሆኑን ማረጋገጫ የሚያቀርቡ ከሆነ የታክስ ከፋይነት ምዝገባው ላይሰረዝ ይችላል።

10/ ገቢዎች ቢሮ በዚህ አንቀጽ ከተመለከተው በተጨማሪ የታክስ ምዝገባ ሊሠረዝ የሚችልባቸው ሌሎች መስፈርቶች በመመሪያ ሊያወጣ ይችላል።

ክፍል ሶስት

ስለታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር

9. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ስለመስጠት

1/ ገቢዎች ቢሮ በአዋጁ አንቀጽ 9 መሠረት ለታክስ ህጎች ዓላማ ሲባል ለታክስ ከፋይ አንድ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የሚሰጥ ሲሆን አንድ ታክስ ከፋይ ከአንድ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በላይ ሊኖረው አይችልም።

2/ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የሚሰጠው ምዝገባው በሚከናወንበት ጊዜ ይሆናል።

3/ በታክስ ከፋይነት የተመዘገበ ሰው የጸና የንግድ ሥራ ፈቃድ ሳያወጣ እና በንግድ ሥራ ላይ ሳይሠማራ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሠርቲፊኬት በመያዙ ብቻ የታክስ ግዴታ እንዲወጣ ሊጠየቅ አይችልም።

4/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ የጸና የንግድ ሥራ ፈቃድም ሆነ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሠርቲፊኬት ባይኖረውም ማንኛውም ገቢ ያገኘ ሰው ታክስ የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል።

5/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ከአንድ በላይ በሆኑ ክልሎች ወይም የከተማ አስተዳደር በንግድ ሥራ ወይም ቤት በማከራየት ሥራ ላይ ተሠማርቶ ገቢ የሚያገኝ ሰው በእያንዳንዱ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ተቀጽላ ያለው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሊሰጠው ይችላል።

6/ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የምስክር ወረቀት በተለያየ ምክንያት የጠፋበት ታክስ ከፋይ ከማህበራዊ ሽንሳ ስለመጥፋቱ ማስረጃ እና በገቢዎች ቢሮ በተዘጋጀ ቃለ መሀላ ፎርም ሞልቶ ያቀረበ እንደሆነ ነባሩን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የያዘ የምስክር ወረቀት ታትሞ እንዲሰጠ ው ይደረጋል።

7/ የታክስ ከፋዩ የታክስ መለያ ቁጥር በተለያዩ ምክንያቶች ከተበላሸ እና በጽሁፍ ካመለከተ የተበላሸወን መልሶ ነባሩን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የያዘ የምስክር ወረቀት ታትሞ ይሰጠዋል።

8/ በዚህ አንቀጽ የተደነገገው ቢኖርም ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ሰው ለታክስ ከፋይነት በመመዝገብ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የመያዝ ኃላፊነት ያለበት ሲሆን የጸና የንግድ ፈቃድ እንዲያወጣ አይገደድም::

10. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር አጠቃቀም

1/ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተሰጠው ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን በማንኛውም ለታክስ ዓላማ በገቢዎች ቢሮ በተዘጋጀ ሰነድ ላይ መግለጽ ይኖርበታል::

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተሰጠው ታክስ ከፋይ ለታክስ ዓላማ በሚያቀርባቸው ሰነዶች ላይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን የማይገልጽ ከሆነ የገቢዎች ቢሮ የቀረበውን ሰነድ እውቅና ላይሰጠው ይችላል::

3/ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተሰጠው ሰው ከታክስ ወኪሉ በስተቀር ለሌላ ለማንኛውም ሰው ዋናውን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የምስክር ወረቀት ወይም መታወቂያ አሳልፎ መስጠት አይችልም::

11. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ስለሚሰረዝበት ሁኔታ

1/ የታክስ አስተዳደር አዋጅ እና ደንቡን በትክክል ለማስፈጸም በወጣው በዚህ መመሪያ አንቀጽ 9 መሠረት ከታክስ ከፋይነት የተሰረዘ ሰው በገቢዎች ቢሮ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ እንዲሰረዝ ይደረጋል::

2/ የዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ ቢኖርም የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር እንዲሰረዝ የተደረገ ታክስ ከፋይ በዚህ መመሪያ አንቀጽ 9 ንዑስ አንቀጽ 5 እና 6 መሠረት የሚፈለግበት ግብር እንዲከፍል በገቢዎች ቢሮ ሊጠየቅ ይችላል::

3/ የተመዘገበው ታክስ ከፋይ እውነተኛ ማንነቱን የማይገልጽ የማንነት ሰነድ ማስረጃ ወይም የማንነት አካላዊ መረጃ ማቅረቡን በገቢዎች ቢሮ ሲረጋገጥ የታክስ ከፋዩ መለያ ቁጥር ይሰረዛል::

4/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እና 3 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ገቢዎች ቢሮ ታክስ ከፋዩ ከአንድ በላይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር መያዙን ካረጋገጠ በአንዱ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ላይ ያለውን መረጃ እና የታክስ እዳ ሙሉ በሙሉ እውነተኛ ማንነቱን ወደሚገልጸው የታክስ ከፋዩ መለያ ቁጥር በማዞር እና የጽሁፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት ሌላው እንዲሰረዝ ያደርጋል::

5/ ታክስ ከፋዩ ማንኛውንም ገቢ የሚያገኝበትን ሥራ ሲያቆም የታክስ ከፋዩን የመለያ ቁጥር የመሰረዝ ኃላፊነት የገቢዎች ቢሮ ይሆናል።

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

12. የአፈጻጸም ሥርዓት ስለመዘርጋት

የገቢዎች ቢሮ ይህንን መመሪያ ለማስፈጸም የሚረዳ የአሰራር ሥርዓት ሊዘረጋ ይችላል።

13. የተሻሩ መመሪያዎች

ይህ መመሪያ ከመውጣቱ በፊት ሲሰራበት የነበረው የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር አሰጣጥ መመሪያ እና ሌሎች ይህን መመሪያ የሚቃረኑ አሰራሮች በዚህ መመሪያ ተሽረዋል።

14. መመሪያው ስለ ሚጸናበት ጊዜ

1/ ይህ መመሪያ ከፀደቀበት ከህዳር 9 ቀን 2012 ዓ.ም ጀምሮ የፀና ነው፤

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተገለጸው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ይህ መመሪያ እንደገና አዲስ ቁጥር ከተሰጠበት ቀን በኃላ የሚነሳ መብት ወይም ግዴታ ሕጋዊ ውጤት የሚኖረው መመሪያው በፍትህ ቢሮ ተመዝግቦ በአስተዳደር ተቋሙ ድረ ገጽ ከተጫነበት ቀን ጀምሮ ይሆናል።

ጥላሁን መሀሪ አንተነህ (ዶ/ር)

የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር

ቢሮ ኃላፊ